

13.03.2016

Julia Dickstein-Wieleżyńska (1881-1943). Monografia dokumentacyjna

Autor: Mariola Wilczak

Dziedzina: Historia literatury oraz krytyka i interpretacja literacka

Instytucja: Instytut Badań Literackich PAN

Miejscowość: Warszawa

Rozprawa o charakterze dokumentacyjnym powstaje w oparciu o wyniki grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki, zakończonego w grudniu 2015 roku (nr 2011/01/N/HS2/03305). Obejmuje: kronikę życia i twórczości Julii Dickstein-Wieleżyńskiej oraz szkice problemowe, oparte na jej pracach literackich, publicystycznych i translatorskich oraz działalności społecznej w kraju i na forach międzynarodowych, także na polu emancypacji.

Julia Dickstein-Wieleżyńska, krytyk literacki, popularyzatorka literatur europejskich, tłumaczka i działaczka na polu kultury i nauki,

została niesłusznie zapomniana. Twórczość krytycznoliteracką rozpoczęła jako badaczka literatury pozytywistycznej i romantycznej ("Słowo o Asnyku", "Jeremi Polski. Kornel Ujejski"). Jej pierwsze prace zostały wysoko ocenione przez jej współczesnych, podobnie jak opublikowana w 1927 roku rozprawa doktorska "Konopnicka. Dzieje natchnień i myśli". Wychodząc od lektur filozoficznych i badania twórczości kilku bliskich jej pisarzy polskich (Adam Asnyk, Maria Konopnicka, Mieczysław Romanowski) oraz zagranicznych (m.in. Giosue Carducci, Giacomo Leopardi, Louise Ackermann), zająwszy się romantyzmem i pozytywizmem, próbowała zredefiniować niektóre ustalenia i oceny historii literatury. Realizowała metodę badawczą, wykorzystując narzędzia komparatystyki. Tworzyła również portrety psychobiograficzne wybranych twórców (m.in. Jana Kasprowicza, Marii Konopnickiej, Adama Asnyka, Teofila Lenartowicza). Choć ostatecznie (z powodów, które zostaną omówione w rozprawie) nie udało się jej dokonać przełomu w historycznoliterackich ustaleniach i metodach badawczych, to jej działalność na różnorodnych polach aktywności jest świadectwem epoki i aspiracji środowiska inteligencji twórczej okresu, wyznaczonego cezurą lat poprzedzających I wojnę światową po lata okupacji po 1939 roku.

Bez wątplenia zasługują na pamięć jej praca na rzecz kontaktów polsko-włoskich, emancypacji kobiet i mniejszości narodowych. Godne przypomnienia są również: jej działalność w Kole Polsko-Włoskim im. Leonarda da Vinci i w Towarzystwie Przyjaciół

Narodu Łużyckiego, współpraca z Istituto per l'Europa Orientale, działalność w komitetach rocznicowych (głównie w Komitecie Uczczenia Adama Asnyka) oraz znaczny – i wysoko oceniany do dziś – dorobek translatorski. Nagroda Departamentu Sztuki Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w 1918 roku za przekład "Jutrzenki" Giosue Carducciego, przyznanie w 1938 roku Srebrnego Wawrzynu PAL za zasługi dla polskiej sztuki i kultury, czy też wysokie oceny krytyków, są dowodem uznania dla jej twórczości przekładowej, przemawiającym za koniecznością przywrócenia należnego jej miejsca na mapie polskiego życia kulturalnego.

Fot. ze zbiorów Biblioteca Comunale G.C. Croce - San Giovanni in Persiceto

---

Data otwarcia przewodu: 23.02.2016

Słowa kluczowe: przekład, krytyka literacka, emancypacja, kronika, dokumentacja historycznoliteracka, komparatystyka